

Nemzeti Társalkodó

ROLOZSVÁRT

36-ik szám.

PÉNTEKEN,

Sep. 6án

Tartalom: Milla. (Folytatás.) Pesti levelek. Simándy. Az emlékezet kinja. Lengyel bujdosó.

MILLA. Eredeti beszély.

III.

(Folytatás.)

A' fűvészetem átestünk, a' szép kis galambkák keze rakva volt zsoltinákkal, 's igen mulattatott a' mint fenyegették Aurélt ha vállalatja nem sikerülend. Midőn haza érkeztünk, Aurél egy helybeli falusi boltoshoz küldte, három nyolczad font galiczot, három garasra kékkövet, 's egy garasra kék berzent rendelve meg. A' grófnőt kérte hogy tiszta hamvból jó erős lúgot főzessen, mert sárga szín is kell az érdeklétszövehez, mit viszont olcsón 's kimondhatatlanul tud festeni. A' zsoltinát tétesse újdón tiszta fazékba 's vízben főzesse meg, olly mennyiségben hogy leszürendő leve félfont fonalat lepjen el. Nagysádnak, — folytatá Aurél, — a' négy grófnőlyel együtt kellend huszas bordában 48—50 sing svövet köntösnek. Ehez körülbelől félfont sárgára 's ugyan annyi zöldre festett fonalt kell, a' többi fejtők 's fehér fonalból telend ki. A' grófnő szobalányának parancsolá a' festés körül teljesítendőket.

Ezután Méray gróf és családja a' költő tákácsal ingerkedének, 's néhány percz vígan

futa míg a' szobalány bejött jelentvén hogy a' zsolina, 's a' berzen is forranak; mert elfeledén írni, hogy a' berzent is tiszta vízben főzetni rendelte Aurél.

Ugy ezennel kész a' festő—szólt Anrél, —'s fekkelt.

Mi is elnézzük, — szólt a' grófnő, — tudván hogy nem titkolja ön mesterségét, mint az eze egyéjszakai híres lepénysütő.

Kimentünk. Aurél előbb a' zöld festéket készítékint: miután egy tiszta fazék vizet jó tűzhez tétetett, mellyből sárgát vala készítettő, a' zsolina levét leszűrék, 's a' zsoltinát a' fazékból kitakarítatva levét visszatöltette. A' kék berzen megfőtt levét a' zsoltinára lévle tölté, ekkor a' kék követ is porrá törtetve közibe tette, megjegyezve hogy a' mint több a' kékkő, a' szerint lesz sötétebb a' zöld szín. Végre e' vegyítéket tűzhez tette, a' fonat belé 's főzeté.

Mint a' sárgát kelle festenie, megjegyzé hogy anél, mellyet készít, sokkal szebb színű sára, mit a' földnépe fehér gyapju festésre használ, ha a' tiszta zsolina lévbe illő mennyiségű timsót teszünk, 's benne megfőzzük a' fonalt, de az a' mosást nem állja úgy kimint ez. Ekkor Aurél a' fenebb említett tiszta vízbe bele tette a' galiczot, 's midőn jó felforrott kivette, ekkor a' lúgot is elővété, 's mindkettőnek olly forrónak kel-

le lenni, a' mint egy! cseléd keze elállhatta. Így a' sárgára festendő fonalt, előbb a' gáliczos vízbe, aztán a' lugba, 's mind így cserélve erősen dörgölve mártogattatá, míg a' fonal valami rut sötét színt nyert.

No!—szólt ránczolt homlokkal a' kisebbik grófhölgy a' vidám Czenczike, ki nem tudá tovább nyelni a' közös aggodalmat—hát ez az Aurél sárgája? hisz az szürke vagy tündöszin vagy mi is!

Bizony—szóla Aurél—ez nem tudom hogy festődik, dörzsölje tovább—monda— a' cselédnek, talán megsárgul? 's a' fonal mind rutabb sötét színt valta 's a' gyermek 's Aurél aggodalma nőttön nőtt, míg a' grófnő nyájason mosolygá meg Aurél csalódását.

Ah! most jut eszembe—szólt végre Aurél,— hisz ennek olly sötét színűnek kell előbb lenni. Most parancsolja nagysád e' fonalt tiszta ruhába köttetni, 's meleg helyre tétetni— 24 óra alatt narancssárga színt váltand. És ennyiből áll e' fonal festése, holnap délután vetőszegre vettetjük a' szövendőt, 's az egész szövet elrendezésében akkor van a' legnagyobb teendője gazdaszonyainknak.

Oh na! be okos!— szólt Czenczike Aurélhoz,— 's egy még kezében levő zsoltinával szakállára legyinte, míg Blanka egy futó meleg pillanatot vetett az ifjura. A' lányka e' hév pillanatát még egy néhányszor láttan én Aurélra lövelni, 's sejtém hogy barátom előtte szerelmileg sem érdektelen, mi rekem némi reményt nyujta hogy az egy kifejedő mély szerelem előzménye lesz, 's ha Blanka Aurélt egy mindent áldozó szerelem nelegségével fogná szeretni, akkor korábbi aggodalmamból sokat valék hajlandó lealkunni 's elhinni hogy Blanka szelleméből a' mostaninaguri nevelés egyik szegletessége legyalulodott, elhinni hogy Aurél vele boldog lehet még.

Megnéztük a' zsoltinában fővő fonat, az mind szebb szebb zöldre vált, végre midőn elég zöldnek véltük, Aurél kivetette, 's száradni felaggattatá. Ekkor már ebéd várt reánk. A' gróf vig szeszélye az egészségi zabályok szerint sózta meg ebédünket, csánem minden falatra neveltünk 's egy kis szjáték is suhant el a' gróf ajkin, bizonyos ablkszerelmessel enyelgő, min Aurél 's Blanka kisé el is pirulának, szóval úgy latszék a' gróf is tudja hogy az ifju pár némi érdeklél víseltetik egymás iránt.

Ebéd után ujdán érkezett hirlapokat olvasánk 's egyben nagyon kedves dalait Aurélnak, mellyből szegény Milla felismerhette Aurél új szerelmét. Aztán sétát tettünk a' már zsendülő borágak között. A' szállók jól mutatkoztak az idénre. Aurél a' gróffal gazdasági dolgokról beszélt, míg én a' hölgyeket időztetém. Bortermésre került a' szó, 's a' gróf kijelenté hogy néhány száz vedret mustul szándékszik eladni.

'S mi leend vedrének ára? kérdé Aurél.

Egy magyar forinton felül a' mint lehet, felelt a' gróf.

Nekem is—szólt Aurél— vagy háromszáz veder kellend.

En önnek a' legolcsóbb árán fogom adni, hirül adom mikor szüretet, 's szívesen látom ossza meg öröminket. Miért nem váltja ki ön Vidámtól gyönyörű borhegyeit a' vilmatelkiket?

Eddig anyagi helyzetünk nem engedé, most pör nélkül nem adja a' gróf, a' jövő szentmártonnapi törvényfolyamon megindítandom zálagos keresetemet.

Így folyt Aurélék párbeszédje, majd tizedelni kezdők a' borágakat, 's midőn ebből is kifaradánk, a' zöld gyepp lett pamlagunk. A' lánykák mint kis szeráfcsapat kezdének zengeni 's Aurél erőteljes barrantonját kellemmel játszodtatá a' gyöngéd szép hangok közé. És a' gyermekek, és a' Blanka viseletében perezenként olly sok kedvet bővölő jelenség tűnt fel, hogy már szinte fájlalni kezdém, miért hogy azon sápadásra elköött fonal sötét színe nem tart legalább negyvennyolcz óráig, mert a' 24 fecske szárnyon repült. Már estve volt, a' nap végsugarában sugta meleg bucsuját mikorra haza érkeztünk. Itt új élvezet várt reánk. Aurél fuvolája méla hangjával, Blanka hó kezeckéje alatt Weber Donizetti 's Bellini legszebb áriájában, sirdogáltak össze a' zongora hájos hangjai, majd vidám magyarok zengének, hasonlók a' légben röpkedő játszi madárkákhoz. Engem tündér élvezetbe ringata e' kis költői elyzion, 's lellem örömelezettel már is telve telt. 'S im hogy sötétedett, még most jött a' dolgok tüze, a' zongoratanító ujai alatt a' kör és friss magyarok Aurél legkedvencebb tánczai zudulának meg, 's a' lánykák mozdulatiban megtestesült a' vidám zene szelleme. Igen jó

kedvvel tánczolánk néhány párt vacsora után 's későn mentünk ágyaszobánkba.

IV.

Másnap korán ébrülök, lelkemet a' napi emlékezetek annyira fogva tarták hogy egész éjen át nem sokat tudtam aludni. Aurélról 's Blánkáról gondolkoztam untalan, 's a' család viseletét Aurélhoz fejtegettem. Nem tudtam meghatározni: valljon ő mint széptevő, vagy mint kitűnően mivelt ifju fogadtatik olly szívesen, 's valljon ezen család leereszkedő gyöngédsége nemcsak egy finom külmáz, melylyel nagyaink gyakran elbolondítanak sok hírszékenyt, 's hátuk mögött jókat nevetnek rajta. Én megvallom, szegény legénynek nagyuri szerelmi viszonyában nem sok irigylendőt tapasztalok. Azt ugyan, Aurél körülményeit, 's a' Méray család anyagi állását, bár csak hírből, ismerve, hittem hogy Aurélnak ha ipara nem csökken 's szerencséje kedvezend, a' rokonitól is valaha reá szállandó jókkal még többje leend mint egynek Méray gróf gyermekei közül, de ezt nem véltem elégnek, hogy általa Blánka azon hódoló szeretetét bírhasa. Aurél, melly egy férjnek legdrágább kincse nőjében. Neki grófnak kellett volna születnie 's ugy bizonynal boldogithatta volna Blánkát. Aurél alvék még, de álma nyugtalan volt, sok érthetlent beszélt, tört szavaiból ennyit kivehettem... Ki tiltja tőlem őt... nincs-e bennem tetterő? nincs-e szebb jövőm? és mi különbség köztem 's közötté? az ő elődi magyarok vajdái voltak, az enyéim a' székel rabonbanok... Ő magyar főnemes, én székel főnemes, mi különbség közte 's közöttem? ő főúr—olly nép közt hol csak két rend van ur és pór, én főúr olly nép közt hol azutolsó rend is nemes... melylyik lehetne büszkébb?... Az ő nemességét adta egy király irlalma.. az enyém áll mióta nemzetem, mi különbség köztem 's közötté... ne tiltsátok tőlem őt, mindent mivel kérkedhetem, oda áldozok szerelmiért—" végre felébrült Aurél.

Zajos álmod lehetett! szóltam.

Erős harczot állék ki, szintén haragszom hogy legalább álmaink miért nem édesek, hisz elég keserűséget nyujt az élet ugy is nekünk. Te Blánkát szereted Aurél.

O de ki ne szeretné őt, ki csak egy óráig volt körében. Blánka nem azon hirtelen szépségek közül való, kik elbájolnak de

nyomot nem vágnak keblünkbe—az ő báját mind mélyebben issza fel a' férfi szív; minél többszer láttam őt, annál inkább mosódott ki szivemből Milla emléke, 's most érzem mind inkább rabjává teszen. Blánka piruló bájai, azon minden tettein átvonuló gyöngéd ártatlanság némi lelki büszkeséggel vegyülve, öszhangzó külsője, kellemes mozdulatjai, zenéje, tánca, tiszta eszélye minden tárgy körül, azon szerény miveltég melly őt sokoldalú szellemi tökélyei mellett is a' hiúság legkisebb árnyéklatától mentlé teszi, és barátom ennyi szellemi kincsnek tündöklő koronája: magasztos honszerelme, melly által ő mint egy Claudine Potacka kész volna hazája balsorsa közt, mindenét—végső ruhadarabjain kívül—annak oltárára áldozni—mindezek engem lelkemig elbűvöltek, fáj hogy nem születtem királynak hogy országokkal nyujtanám neki jobbot... de így... de így... Oh! már kezdett jó istenem sorsommal megnyugtanni 's im most siratnom kell miért hogy születtem.

Hagyd el Aurél, ha Millát el tudja veled feledtetni Blánka, őt is másnak karjain majd elfeledheted.

Könnyű az barátom egy egyszerű falusi lánykát, ki a' mivé, csak általunk 's ugy futva felületesen fejlődött, kinek egész érdeme természetes jó lelke, egy illyet könnyű feledni olyanért, ki mind ezen kincscsel szint olly nagy mértékben bír, 's még is felül sokoldalú miveltéggel sokkal nagyobb szépséget lelünk benne. De hol tehet többé szerelmem illy cserét, hol fogok lelni lányt, ki annyira álljon Blánka felett, mint ő áll Ivánka felett. Sok lányt ismertem, de remélnem nem lehet hogy leljek valaha lányt kivelem Blánkát elfeledtesse. O Blánka karja közt—nem született ember a' teremtés óta kinek sorsát irigyleném.

És ha Blánka téged nem szeret?

Az nagy kérdés!... De érzem, lelkemben sok a' büszkeség... és... és... élttemben megtanultam alárendelni akaratomnak a' szív gerjedelmeit. És ha nem szeretne, hiszem hogy törpéségnek tartanám érte örjöngeni, 's vagy levetkezném szerelmét vagy meghalnék.

Ez egy férfi teendője, 's adja az ég, Aurél, végig férfi légy.

Hangod olly különös... tán valami sejtemény....?

Nem Auréloom, én is csak annyit sejték mint te, hogy Blánka veled jól találja magát

's hogy előtte nem vagy érdektelen. Költői neved tisztelete-e ez vagy szerelmi figyelem, nem tudom megmondani, hiszem hogy van hajloma hozzád; még is ha rád gondolok, eszembe jut Aesop kutyája, melly vizből viszatükrözött, hús után kapva, a' szájában levőt is a' folyam fenekére ejté. Barátom! Milla bájban csak annyiban ha áll Blánka után, hogy ennek körülte családi fénye némi varázsító fényvet alkot, míg Milla ugy szólva maga adja fényét antikszellemü családjának; ezen felül Milla szívének tisztaságáról mindent áldozó szerelme meggyőzhetett, meg lelke fogékonyságáról azon parányi idő, mellyben karjaid közt szelleme orias léptekkel haladott. Belőle te egy gazdag nőt, egy jó honleányt, kedves gazdasszonyt, mivel társalkodót képezhetsz; benne az anyag mindenre meg van, csak szülőinek egyszerűséget szerető szelleme fosztá meg kifejlésétől, mi azonban egykor nektek anyagi javatokra válik. Reá ezen felül jövődében annyi vagyon néz, hogy gyermekitek sorsán aggódnotok nem kell, ved pedig ő életében a' málé mellett is boldog leend; míg egy urhölgy kötögetve pamlagán szépelgők után ásitozna, ő kertjét rendezendi, füzérbe köti virágait, kebledre tüzi, 's szeretni fog tégedet. Míg egy urhölgy konyhádra valódnak felét ellópatja szakácsaival, addig Milla főzőasszonyának, saját szép kezeivel adandja ki a' konyhára valót; istenemre! most egy urhölgy kényesebb, finnyásabb mint fejedelmink nőjei valának... Ők háznak gazdasszonyai magok valának, most restellik élettárukig mozdulni, minden gondtól felmentik magukat, csecsemőiket a' pórnép tején, 's a' durva cselédség káromkodásai közt nevelik azokhoz hasonlókká;—ők légyottokról tervelgetnek, vagy apró városi pletykákat hajhásznak — üzik szenvedélyeiket 's üzi őket a' szenvedély.. hogy még ifju korukban elvénülnek... ilyenek urhölgyeink közül a' nagyobb rész, 's felelsz-e róla hogy Blánka köztök nem váland hasonlónvá, hogy nem állanak elő majd házadhoz a' fényes nyalánkságok, a' szépelgés után pénzező házi barátok, a' sok dologkerülő 's kerültető, 's kerítő cselédség? míg Milla olly közel élt a' természethez, 's életének ártatlan egyszerűsége megőrzé benne a' bár milly sorsközött áldozni képes 's tettere nem hanyag szellemet. Hiszem én hogy Blánka is még jó és ártatlan; de várj, mert

ő még nem lépett fel azon körökben hová már fel kell lépnie, 's majd válik meg ha nem vesz-e más irányt szelleme? Igen! te Millával körödben első lehetsz, míg Blánkával egy felsőbb körbe mennél, hol téged mint az ebet lenéznének. Hagyjuk meg kinek kinek a' magáét; nem álmodozhatunk most Aspaziákkal, kik megvetve kincseiket világhírü szépségeikkel a' cinikus rongyainak boldogságát ölelik, 's tiszta szerelmökért csarnokaik biborai közől leszálva, férjökkel a' porban hevernek. Azon filosofi kor szelleme helyett most a' számító politcái és kalmár-szellem uralkodik; most még a' legjobb szivis előbb utóbb megbecsüli önértékét 's arannyal méri össze. És jaj, ki lánykorában eladván szerelmét szerelemért, mint nő gondolkozik hogy a' csere melé még toldás kellett volna!

Szegény Milla! — szolt Aurél sohajtva, — 's hosszan hallgatánk. Csodálkozom — szóla végre — mikint birhat meg egy sziv két szerelmet? ha Milla jut eszembe könyüm felfakad, 's Blánka emléke letörli azt. E' két mágnes között Mohamed koporsójakint függök én, 's ön magamtól irtódom. Szívemet még tisztának érzem, az emberekkel örömet megosztom végfalatomat, tisztán áll számvetésem az egekkel, 's a' szerelemben, mit istenim után imádtam, nem értem önmagamat.

V.

Beszélyemet kik eddig megunták, e' cikk-nél tegyék le, vagy szökjék ezt el, kik pedig meg nem unták, azok a' házas élet barátai, azok olvassák el, tegyenek próbát mint Méray grófnő próbát teend, 's ha nem csalódnak hirdessék mindenfelé. Most beszélyem folytatom.

A' mint felöltözénk, bár még kora idő vala, a' grófi család már ébren volt a' legkisebb gyermekig. Mindenből látszék itt hogy derék pár szülő tartja a' ház kormányát. Mi még szobánkban valánk, mellynek ablaka a' főzőházra nézett, hol minthogy tűz égett ott valának a' festett fonalak felaggatva. Egyszerre Aurél az ablakon inte, mellynek függönyét már korábban kissé félre vonva, a' szép vidékre elmerenge — mondá: nézzek ki de lopva hogy a' függöny ellebbenését meg ne sejtsék. Blánkával az egész lánykasereg a' cselédházban volt. Egy széket tettek a' kemencze melé, Blánka ráállott, hókezével a' bekötött fonal

boritékát forgatta 's kandikálta. Nem merte kioldani.

Sárgul-e? kérdék csevegve a' gyermekek. Nem látom sehoh a' fonalat, ugy bekötte-té Aurél—felele Blánka.

Hisz oldd ki — szól az egyik.

De szabad-e — kérdé Blánka.

No 's miért ne volna?

Hátha kifut belőle.

Mi fut ki?

A' szellem melly sárgára bűvöli — szól Blánka mosolygva—'s oldani kezdé a' csomagot.

Jaj! ne oldd,—kiálta Czenczike.

De miért ne oldanám?

Már akár miért, de ha oldod én futok 's mondom meg Aurélnak.

Jaj! valljon nem néznek? — szól megütődve Blánka, — 's ablakunkra pillantott; de mi a' függönyt gyorsan leeresztök.

Ne oldd Blánka! hallszék Czenczike hangja..na tedd le..ne, féllábam felemeltem, futok Aurélhoz, 's megmondom.

Teljék kedved—szól Blánka, 's a' fonalt még egyszer körülvizsgálva ha nem láthatná-e meg? helyére tette. Azután egy zöldre festett matringot vettek le 's gyönyörködének benne.

O nézzük meg a' mást is; nem szólsz ugy-e Czenczike? kérék a' lányok.

Megmondom Aurélnak, ha hozzá nyul-tok megmondom.

O te csuf! — szól Blánka vidáman 's egy pittyet adva Czenczike ajkára bélebegett utána a' szép gyermek.

Elmosolygók a' naiv jelenetet, 's Aurél monda menjünk ki 's tekintsük meg mi is. Kimentünk, a' fonal már sárgult. Aurél a csomagot beköté, de helyet hagyott hoh a' fonal látható legyen, ha tán Blánka még próbát tenne. Rövid időn ép a' tiltó Czenczike álla a' kemence melletti széken, 's levevén a' csomagot midőn a' kieső sárga fonalat megpillantá, sajátos gyermeki örömmel tépegette 's nézte azt, testvérei is csak hamar észrevet-ték 's körülállák mint gatyás galamsereg a' mézes buzát. Volt dolog.

Várj Czenczike, — szól Blánka is oda ér-keze,—most már én mondom meg Aurélnak.

Ejh, — szól hamisan Czenczike — azt már nem hiszem, jobb addig nézd be sárga! Nem lehet leírnom mennyi kedvességgel 's milly naiv megjegyzésekkel vizsgálgaták azt

rendre. Nem irom mint telt e' nap is, azt olvasóim képzelhetik. Délután fel volt állítva a' vetőszeg, 's a' venceselre, két cső zöld, ket-tő kék, ugyan annyi veres, sárga és fehér fonalt tétetett Aurél. A' vég felvetését Blánka vállalá el hogy jobban megtanulhassa, 's kérdé Auréltól minő színén kezdje.

Vessen nagysád legelőbb hat pár zöldet — szól Aurél. —

Blánka miután két szál zölddel a' vetősze-gen háromszor fel 's lejött, az alsó kereszt-nél megállá.

Itt méltóztat elszakítani.

Jaj hát aztán hogy lesz? kérdé Blánka elszakítva a' fonalt.

Told nagysád a' két zöldhöz, egyikhez sárgát, a' máshoz kéket, így is vet hat párt.

Megvan.

Most a' sárga helyett kék kellend, 's ezel is hat pár a' véghez.

Meglön.

Most két szál sárgát toldva a' pár kék-hez, kétszer fel, kétszer le.

Ez is meglön—'s ujra hat pár kéket ve-tett Blánka, azután, egy szál sárga egy szál kékkel hatpárt.

Es végre, mint legelőbb hat pár zöldet.

Ez az első csik — szól Aurél,—most a' másik következik.

Egy szál veres 's egy fehér fonalt, köt a' zöldek helyett, ebből is jön hat pár. A' veresre most fehért toldva, a' két fehér szálból ujra hat pár jövend. Most négy pár veres, utána hat pár fehér, 's az egyik fe-hérhez verest kötve, mint előbb hat pár. És ez a' második csik, most ujra elől kezdődik 's a' milly szélest parancsolnak, mind addig e' két csik ismételtetik. Így a' végén bogoz-va, bármilly két nyüstös bolti csikost és koczkást utánozhatni, ha a' színeket megszerzik nagyságtok.

Felvetődött a' fonal, Blánka saját ked-ves kezeivel, 's ez olly jól állott hogy sze-rettem volna megcsókolni a' kék fejtőtől kis-sé elkéült szép ujacskákat. Még azon nap fel is huzták és Blánka a' grófnővel szedték bordába, mialatt Aurél sokat beszélt eldöde-ink egyszerűségéről, a' bajnokok viseleté-ről mélyet kedveseik fontanak varrtanak. A' romai előkelő nőkről, Lucretiáról, mint kapta őt férje Collatin rokkája mellett, 's mint győzte meg Sextust neje házi erénye által.

Másnap reggel már megindult a várva várt szövet, négy vetőő kelle hozzá, egy kék, egy zöld, egy sárga 's egy fehérszínű fonallal. Ugy volt hogy a lányok rendre szőjék le; de Aurél csak a próbálás általi megtanulást ajánlta, mondván hogy mellöket az osztváta rontaná s' különben is, a' mi időt ezzel vesztenek, egyébre használhatják, míg vagy egy jobb szövő pórnőnek napi bért adva, ezton is a' pénz a' szegénység közt forgásba hozzák. Ajánlata elfogadtatott. Csakugyan a' grófnő maga kezdé meg a' szövést, 's kéré Aurélt hogy mondja mikint öltse a' színeket.

Öltsön nagysád — szolt Aurél, — hatvan szál kéket; most a' zöldből, veresből, és fehérből nyolcz nyolcz szálát, olly renddel mint a' nemzeti színű szalagok. 'S ujra negyven kék, 's egy nemzeti szalag.

A' grófnő egy jó darabot szőtt, 's a' szövetet kimondhatatlanul szeretttük. A' veres szín is a' mellék csikjain elmosódva csaknem rózsaszínt játszott, 's a' szövet nemzeties és hazai, és szép vala. Ezért is irám olly aprólékosan le; nem hiszem hogy hazám lelkesebb lányai közül vagy egyen rövid időn hasonlót ne lássak.

A' kedves grófi családtól ebéd után érzékenyen váltunk el, én lelkemben innen a' légkedvesebb emlékezeteket hoztam magammal. A' grófnő megkért hogy Aurél anyjának ne szóljunk sem Ivánkának, mert rövid időn ezen szövetben öltözve hiszi hogy kedves megletést hozand Szendetáján.

Dózsa Daniel.

(Vége-következik).

Pesti levelek.

V. Levél.

Nyárutó 10n, 1844.

Negyedik levelemben csak úgy tréfából kérdeztem tőled: hogy kiseddóvokat hol kaptok? De azután e' tárgyról bővében gondolkozván, azt nem ollyan könnyűnek találtam mint egyelőre látszik. Ha azonban ti a' tanítók választásában eddig divatozott elvhez hűk maradtok, akkor a' dolog ezen féle a' könnyebbek közé fog tartozni.

Protestans iskoláink tanítóit szabadon választjuk. És az igen üdvös. Mert a' szabad vá-

lasztáskor mindig jogainkat gyakoroljuk, 's ezen jogainknál fogva mindig arra igyekszünk hogy a' legalkalmasabb egyént tiszteljük meg a' közbizalommal. Azonban csudálatosak az urnak utai, — mert minden előzmények, nagy lármák, és korteskedések daczára is: a' nagy hegy egeret szül, vagy a' korszónak szánt agyagból, fordulván a' gépely, nyomoru csupor lesz. Más szókkal — általánosam iskoláink tanárai között alig van tíz, kimind a' természettől kiszabott, mind ön szorgalma által arra képződött körében volna; $\frac{2}{3}$ rész megcsereilt szerepet játszik az álladalom kárára. Sőt esmerék ollyant is, ki sem ez, sem amaz oktatói körben egy nincs helyén, mint a' kalapos legény nem lenne, ha ministeri bureau-ba vinnők. És még is közoktatók; mért választásuknál az egyéni érdek a' köz czélt háttérbe tolá; 's nem ügyelt arra, hogy az illy tanárok keze alól kikerült ifjuság megyen-e az emberiség nagy célja felé, vagy nem? *)

Ha mondom ezen elvhez hűk lesztek, ugy könnyen kaptok kiseddóvokat is. Mert ott vantiszt. tudós esperest uramnak egy rakás fia, vagy unokája, 's valameddig azokból telik, ti megteszitek; vagy nyakatokra küldik 's ti alázatosan elfogadjátok.

Hanem barátom! ez kiseddóvásnál nem megy. Professorság, — vagy más tanítóságnál igen; kinek isten hivatalt adott, majd eszet is ad hozzá. Aztán a' professor napjában csak egy órát olvas fel, — 's szokás szerint más dolgozta kézi könyvből. (Néhány lelkes tanáraink azonban inkább szeretik saját eszköket használni). A' kiseddóvásnál pedig nem egy, hanem több órát, 's csaknem egész napot a' kicsinek ártatlan társaságában kell tölteni. Minél fogva a' kiseddóvóban olly ismeretek kívántatnak, mind elméletileg, — mind főleg gyakorlatilag, mellyeket ha szintén notariusból választás nélkül lett esperes uram fia is ott meg nem tanul, sem a' légből nem merit; a-

*) Az általam tisztelt tanítói kart őszintén figyelmestetni hátor vagyok, hogy mondatomat ne méltóztassék általánosan venni. Derék tanáraink sorában vannak sokan 's a' nagy rész ollyan, kiket a' szeretet- 's tisztelettel páruilt hazafi érzés hálás szívvél ölel; 's még sirjaikat is forró könnyeivel áztatja. — De fájdalom! vannak ollyak is kiknek ha köz oktatók nem volnának, a' hazának igen nagy hasznára volna. — Én az illyeket a' hol csak érem, innen 's-túl sajtó utján simogatni el nem mulatom.

docendo discimus elv, ide tetemes 's az egésznek kárával volna alkalmazható.

Erre tehát vagy előre képeztetni kell az óvót, vagy a' már kiképzettek közül kell választani. Minden e' tárgyban lelkesedések, fáradsalmatok, költségetek semmivé lesz, 's a' céltól messze estek, ha az eddigi módszer mellett választott óvót vagy pedig a' hatalmas nepotismus czehtől rátok küldöttet fogadjátok el. Más mód nincs, mint vagy Pestre a' kiseddévókat képező intézetbe vagy Zsibóra önkéntesen vállalkozó ifjakat küldeni, 's ott elméletileg 's gyakorlatilag kiképeztetni.

Pesten a' kiseddévó-képző intézetben négy ifju segéddiát kap. Havonként 8 pengő forintot egy; 's azon kívül fűtött szobát, és ágyat. Ez igen jó segítség egy szegény szorgalmas ifjunak. — Azon kívül ha a' munkát nem restelli, szaporíthatja jövedelmét. Tegyük hozzá még azt, hogy itten fizikai, vegytani leczkék ingyen tartatnak, 's más mezőn is sok ismeretet szerezhetni, ha nem éppen annyit is mint Bécsben vagy Berliaben, hová nem minden szegény ifju juthat. Nem volna-e jobb tehát az eféléket sok ifjunak megpróbálni, inkább mint kollégyomban gyűjtött néhány forintját M. Vásárhelyt elkártyázni? A' kiseddévókat képező segéddiában erdélyi ifjak is, valamint eddig, ugy ezután is részesítenek.

A' zsbói kiseddévó intézetet nincs szerencsém ismerni — de gondolom hogy ottan is lehetne óvókat képezni. 'S hogy az intézet hazaszerte tisztelt alapítója 's pártfogója megengedi hogy ifjak saját költségükön képezhessék magokat, arról sem kétkedem semmit. — Ezen két módon kívül egy harmadik non datur, egyéni véleményem szerint, kiseddévók szerzésére. — Ezen helyekre küldjete tehát, mint már többszer mondtam ifjakat, vagy már az itt végzetek közül válasszatok. Jól meggondoljátok hogy a' kiseddévásban a' nevelés alapja vettetik meg; azért a' választásban okosak legyetek. Hidd el barátom, hogy egy jó kiseddévó, tanító, pap, vagy professor, olly egyének, kik egész nemzedékeket indíthatnak virágzásba, 's gyümölcsözésbe; valamint megfordítva, a' tudatlan, vagy rosz lelkületű tanító, pap, vagy tanár egész generatióknak áshatják meg erkölcsi sirjokat, mellybe aztán az általok elrontatott nemzedék hamarabb későbbre kétségbeesetten zu-

han alá fájdalmas gyászára a' fölötte keserű hazának. — Ennyit a' kiseddévók választásáról, 's szerzéséről.

Gedő.

Simándy.

I.

Két singre nőtt a' férfi;
Simándy szép neve:
Esőtlen nyár miatt ő
Nagyobbá nem leve.

De nem veré a' falhoz
Azért kopasz fejét:
Ő házasodni vágyik
Nem nézve természet.

Választok — mond magában —
Vagy három-száz közül,
'S választható jogának
Amugy hetykén örül.

Megindul házasodni —
Mert érzi nagy hevét,
Mi már hordó alakra
Dagasztá hős szívet.

'S az úttól meg se fárad
Harminczat is talál:
Feléje lány 's menyecske
Mint lepkék serge száll.

És megtetszik leginkább
Egy nyulánk barna nő;
Simándy érte vajként
Szívóvadásba jó.

Nyulánk az özvegy asszony,
Két sing a' vén legény —
Azért ki merne szólni
Hogy nincs itt érzemény? —

Megkéri és az özvegy
Jegyet cserél vele,
Gyászfátyolát fejéről
Csak hogy vehesse le.

II.

A' nő kezét,
De nem szívet
Nyujt és a' vigalom leve
Elfoly három mérföldnyire.

Tréfán kívül
A' férj hevül;
Jól folynak a' mézes hetek:
Talán hívek leendenek!

A' völegény
Kaczag szegény.
Neje ölébe fölveszi,
'S mint kis galambot éteti.

Hidd el bohó,
Nincs nődbe jó:
Te még majd ágy alatt leszel,
'S kenyér-haj mellett éhez.

III.

Hat mézes hét suhant el
Simándy úr felett,
Mióta barna asszony
Lelánczolt rabja lett.

'S higyétek el, ha tetszik,
Hogy már otthon nem úr:
Mert a' szép szőke ifju
Még csak szemet se szur.

De mért is zúgolódnék? —
Egy széptevő nem árt...
Aztán a' drága férjnek
Lángéve rég lejárt!

Türelmét veszi végre, —
De jó a' hig leves!
Mert menhelyet Simándy
Az ágy alatt keres.

„Csitt! föl ne nyisd a' szadat
Rosz iskolás gyerek —
Hátad közé különben
Mindjárt jó sort verék.

Ne merj piszegni! hallgass!“
Kiált gonosz neje,
'S kezd markában forogni.
Kemény nyir-seprűje....

És ágy alatt Simándy,
Nem mer piszegni is...
Hisz két sing férfi mellett
A' nő lehet hamis.

'S így foly Simándy napja;
Még egy szót sem huhog:
Mert váll-hegyére gyakran
Hajlós vessző suhog.

'S hajh! a' tulsó szobában
Mi vígan lejtének,
Mig a' börtönbe zárt férj
Könyűi pergenek.

De mit?... Simándy boldog!
Almodva horkol ő
Az ágy alatt—mig ott ben
Kedvere lejt a' nő.

Urházy György.

Az emlékezet kinja.

Mért tűnsz fel méla képzetembe
Mint árnyék, melly a' sirból vissza jár,
Megcsaltál: menj; én elfeledlek:
Menj, hagyj el engem álnok csapodár.

Hiába habzik rózsakebled
'S reng vonszó harmat éjpilláidon.
Hitemnek mennyét összedultad,
Menj, hagyj el engem csába hajadon.

Mit állsz ott halvány arczaiddal,
Hol szívem dalra kél lágy bánatán,
Szent innep ez szent szellemeknek,
Menj, hagyj el engem hitszegő leány.

'S ne jöjj meg néma éjfélekben
'S ne tépdeld szerte álmom fátyolát,
'S ne nézz rám mintha még szeretnél,
Menj, hagyj el engem—szívem megcsalád.

Medgyes Lajos.

Lengyel bujdosó.

A' rideg éjféiben szétbolygok a' pusztá me-
zőkön
És körülem szomorún ordit az északi szél.
Északi szél! jaj északi szél! nyugodj el az
ormon,
Benned a' lengyel nép árva siralma zajong.

Gyulay.